ԺԸ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4791 — 13/26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1901 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 16 ՇԱՊԱՆ 1319 — ԺԸ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4791

درعلیه‌ده غلطه (آره‌ول) قزه‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Adresser à la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 փարա

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 փարա

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան	130	գրշ.
» » » » վեցամսեայ	70	»
» » » » եռամսեայ	40	»
Եւրոպայ եւ Արեւելքի համար տարեկան	40	ֆրանկ
» » » » վեցամսեայ	22	»
Դրամի փոխարէն գաւառաց փաստ կ'ընդունուի,	115	

դրուշի փոխարէն 100 դրուշի հաշուով։

Ենթակայ բոլոր տեղեկութիւնքը Ծանօթ գրասենեակաց եւ վաճառականաց։

Մամուլներու համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրատուն։

ԿԻՊՐՈՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՑԱՆԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Խօսքով վարդապետ Պէհրիկեանի պատրաստած Տրոպէզոնի Առաջնորդած ցանկէն յետոյ, անցեալ շաբթու Արեւելքի (թիւ 4782) բաղդ ունեցաւ հրատարակելու՝ Կիպրոսի արդի հոգեւոր Հովուին պատրաստած մէկ ցանկը։ Դժբաղդաբար, Պետրոս վարդապետ Սարգսեան, չենք գիտեր ի՞նչ պատճառաւ, չէր կրցած յաջողիլ իր այս ցանկին պատրաստութեան մէջ։ Փոխանակ այն կանխաբանին, որով ցոյց կուտար Հայոց սեփականութիւնները Կիպրոսի մէջ, ուելի լաւ կ'ըլլար ցոյց տալ Հայ գաղութին նիւթական ու բարոյական վիճակը։ Արդէն 1192էն առաջ Հայեր կային հոն։ Այս գաղթականութեան վրայ կ'ուզենայ յաջողական գաղթականութիւններ, որոնք կու գան սաստիպելով Կիպրոսի Հայերուն թիւը և միանգամայն զարկ տալ անոնց յառաջդիմութեան որ արդէն նիւթական շատ բարգաւաճ վիճակ մը հասած էր։

Կղզիին գլխաւոր քաղաքներուն մէջ վանքեր և եկեղեցիներ ունէին և երկու հայ եպիսկոպոսներ, որոնցմէ մէկը Նիկոսիա կը նստէր և միւսը Ֆամագուստա։ Ասիկա երեւան կը հանէ թէ Հայերը չէ թէ մէկ, այլ երկու թեմ ունէին Կիպրոսի մէջ և կամ մէկ Վանահայրութիւն և մէկ Առաջնորդութիւն։

Ցեղայ Հայերը կամայ կամայ կը ցրուին, ուելի հեռաւոր գաղթականութեանց մէջ բաղդ փորձելու համար։

Ճիշմարիտ է թէ Կիպրոս մերթ Սսոյ, մերթ Երուսաղէմի և մերթ Կ. Պոլսոյ թեմ ելած է, բայց նոյնքան ալ ճշմարիտ է թէ Պետրոս վարդապետ Սարգսեան չէ կրցած այդ բաժանումները ընել և ցոյց տալ թէ ո՞ր թուականներուն Սսոյ, ե՞րբ Երուսաղէմի կամ Կ. Պոլսոյ թեմ եղած է։ Գալով թուականներու սխալներուն, անհարկելի ըլլալու տարբերութեան հասած են, և կերպով մը աշխատութիւն կամ չատ թոյլ և կամ չատ հապճեպ եղած ըլլալը ցոյց կու տան։

Օրինակի համար, Կիպրոսի առաջին յիշատակեալ եպիսկոպոսը՝ Թադէոս եպիսկոպոս կը յիշուի 1192 թուականին, ըստ Պետրոս վարդապետ Սարգսեանի, մինչդեռ 1179 թուականին պէտք է յիշուած ըլլայ։ Այս սխալը վերջապէս հարկ է ըսել թէ ուանց պատճառի չէ։ Իր զայրատ գիրքին վերջը ցանկ մը տեսած է յաջորդ անուններու՝ ուր պիտի հանդիպիլք Թադէոս եպիսկոպոս Կիպրոսի անուան, որուն դէմ ցոյց տրուած է եղ 152, ուր բանալով Պետրոս վարդապետ Սարգսեան՝ լուսանցքին թուականին կը նայի ու 1192 թուականը գտնելով կը նշանակէ դայն, առանց այդ եղը կարդալու և ասանկ անուն մը փնտռելու, թէ որ պահպանուած չէիր գտնէր, վասն զի 152 նշանակեալ թիւը ապագրական սխալ մըն է և պէտք է ըլլայ 132 ուր՝ չորս եպիսկոպոսական ժողովականներուն դէմ գտնենք նաև յիշեալ Թադէոս եպիսկոպոս Կիպրոսի։ Հոն գրաձեալ յիշատակուած է 1307 թուականին Սիս գաւառաբան եպիսկոպոսներուն մէջ Նիկոդէոս եպիսկոպոս Կիպրոսի, որ ի դուր պիտի փնտռենք Սարգսեան Հայր Սուրբի պատրաստած ցանկին մէջ։ Իսկ Աբրահամ էֆ. Այվազեան կը յիշատակէ (*) 1340ին Գրիգոր եպիսկոպոս մը, որ նոյն թուականին Կիպրոսի Ցուանց եկեղեցական ժողովին կը հրաւիրուի յատկապէս։

Դարձեալ ցանկէն դուրս մնացած են Դաւիթ եպիսկոպոս Արեւելցի նախկին Պարիզեցի, որ 1644 թուականին Կիպրոս գացած է և երկու ամիսի չափ մնացած, ինչպէս նաեւ Գալուստ կայծակ վարդապետը, որ 1800ին հիւրընկալուած է Կիպրոսի մէջ։ Նոյն իսկ 1341 թուականին Կարնեցի Սիմէոն եպիսկոպոս մը կը յիշուի։ 1765ին Կ. Պոլսոյ նախկին Պատրիարք Գրիգոր վարդապետ Պասմաճեանը ցոյց կուտայ իբր առաջնորդ Կիպրոսի, մինչդեռ Գրիգոր Պարիրեանց 1764 էն 1773 Պարիրեանական պաշտօնին վրայ դանուելով՝ չէր կրնար Կիպրոս գտնուած ըլլալ։ Ընդհակառակը, 1774ին Կիպրոսի առաջնորդ կ'ըլլայ և 11 ամիս միայն այդ պաշտօնը կը վարէ և յետոյ կը թողուցէ (տես Ընդարձակ Օրացոյց, 1901 էջ 151)։ 1860ին պատրաստուած ցանկի մը մէջ Կիպրոսի հովիւ նշանակուած տեսանք Բարթուղիմէոս վարդապետ մը, մինչդեռ Սարգսեան վարդապետ ցոյց կուտայ Աթանաս վարդապետ մը։ Արդեօք ո՞րն է ճիշդը։ Գալով ընթացքն առաջնորդներու վրայ արուած տեղեկութեանց, շատ մասամբ էին, և նոյն իսկ տեղ տեղ անբաւական։ Շատեր Երուսաղէմի միաբան ցոյց արուած էին, մինչդեռ Պոլիսէն զրկուած են, ինչպէս 1877ին Կարապետ վարդապետ Բագրատունի։ 1883էն 1889, տեղացի քահանաներուն անունը զանց առնուած է, ինչ որ պակասութիւն մըն է։ Ասոնցմէ ոչ մէկին հետ ունչութիւն չունի։ Ընդհակառակը, Երուսաղէմէն զրկուած վարդապետները երբ սոսկ անուշ տեղասով եկած են, այդ քահանաները Առաջնորդական Փոխանորդ անուամբ պաշտօն վարած են։ Այսպէս կը յիշուի Յովհաննէս քահանայ Շիշմանեան մը 1889ին, և ուրիշներ զոյս սուտելու և դասաւորելու մեծ դիւրութիւն ունէր Պետրոս վարդապետ Սարգսեան, տեղւոյն վրայ դանուելով և չէ ուզած ընել։ Եթէ գովելի բան մը կայ ասոր մէջ, իր նախաձեռնդրութիւն է, զոր մենք պիտի փափաքէինք տեսնել նաեւ ծիւս պաշտօնակիցներուն քով, որոնք մեծ դիւրութիւնն ունին պատրաստելու այս տեսակ ցանկեր՝ որոնց օգտակարութիւնը անվիճելի է, բայց դժբաղդաբար մինչեւ հիմա ալխատողները շատ քիչ են։ Ուշէսի որ կը յիշեն՝ Ինչոթեան, Սամսոն, Տրապէզոն և Կիպրոս ունեցան իրենց Գաւազանագիրքը, (*) և ինչպէս ըսուեցաւ՝ Կարնոյ առաջնորդն ալ իր վիճակին պատրաստել սկսած է։ Բայց մինչեւ՞ը։ Անոնց վրայ մատնող չկայ։ Զանգ կարենք թէ իւրաքանչիւր առաջնորդ այս տեսակ բան մը պատրաստելու համար շատ մեծ դժուարութեանց բախի։ Քիչ մը կամք և քիչ մը փափաք ամէն կերպով նպաստամատոյց կրնան ըլլալ այդքան պէտիկ աշխատութիւն մը պատրաստելու և ասով երեւան հանելու հայ եկեղեցական վիճակներու ամբողջական Գաւազանագիրքը, որ միանգամայն անոնց կրած կերպափոխութեանց և նորերուն կազմակերպութեանց պատկերը պիտի ըլլայ։

Ս. ԱՆԳԵՂԵԱՆ

(*) Ուրֆայի գաւազանագիրքն ալ հրատարակած է եղեր, ինչպէս կը հասնանէր Ուրֆայի Արեւելեան Թղթակիցը, բայց նախորդը Քիրի ու նոր մը կայ եղեր կատարեալ։ Փափաքելի է որ ժամ առաջ հրատարակուի անոր կամաքը, ապագային ձգելով ընդարձակը։

(*) Շար. հայ. կենսագր. Գ. հատ. էջ. 117։

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի ուշադրութեանց դիւրութեան համար։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԹԻՖՈՅԻ ԴԷՄ ՆՈՐ ՍԷՐՕՄ ՄԸ

Բաթէօրի հսկայական գիւաները, ուանոր պաշտպանները հեռուստ նոր ուղղութիւնը հեռաղօսութեանց մէջ, կը շարունակեն դեռ ունենալ իրենց բեղմնաւոր արդիւնքը։ Թէքեանոսէն, կեղծմալէն, ժանտախտէն և ուրիշ չատերէն յետոյ, դեռ երէկ Շանթիմէս կը յայտարարէր Թիֆոյի դէմ նոր սէրօմի մը գիւտը։ Եթէ այս լուրը բոլորովին նոր էր հասարակութեան համար, անեւանօթ չէր Բարիզի հիւանդանոցները յաճախողներուն, որովհետեւ տարիէ մը ի վեր արդէն փորձի կ'ենթարկուէր։

Մանրամասնութեան մէջ մտնելէ առաջ, հարկաւոր է փոքրիկ գաղափար մը ունենալ թէ ի՞նչպէս կը պատրաստեն առհասարակ սէրօմներ, ու և է հիւանդութեան դէմ։ Կ'ասենն մէքրոպը, կամ ուելի ճիշդ անոր արտադրած թոյնը ու դայն կը բերարկեն ոմանց կենդանիի, օրինակի համար, ձիու մը երակին մէջ, նախ քիչ քանակութեամբ, զոր հետզհետէ ուելի կը շատցնեն։ բաւական ժամանակ այսպէս շարունակուելէն յետոյ՝ ձիու արեան սէրօմը, այդ մէքրոպը սպաննելու յատկութիւնը կ'ունենայ։

Արդէն 1892ին Տոքթ. Շանթիմէս պատրաստած էր ուրիշ սէրօմ մը, առանց մեծ արդիւնքի։ այս անյաջողութեան պատճառը, ձիերուն մարմնոյն ողջ կամ մեռած մէքրոպներ ներարկելն էր, մինչդեռ այդ մէքրոպը իր թոյնովը կ'ազդէ, ուրեմն հիւանդութեան վրայ ազդեցութիւն չէր կրնար ունենալ։ անկարելի էր թոյնը ներարկել, բայց ասիկա ալ դեռ չէր գտնուած։

Բանի մը տարի յետոյ, Շանթիմէս յաջողցաւ զատել այդ թոյնը մէքրոպէն։ 1898ին ալ, Մատրիտի Համաժողովին կը բացատրէր պատրաստելու կերպը ու գլխաւոր յատկութիւնները։ մինչեւոյն ժամանակ կը ջանար իր նպատակը իրագործել, այսինքն, Թիֆոյի դէմ սէրօմի մը պատրաստութեան։ 1896ին ներարկուած ձիերէն, անցեալ տարի միայն ազդեցիկ սէրօմ մը կրցաւ ստանալ։ անասուններու վրայ ըրած փորձերը յաջողութեամբ պսակուելէն յետոյ, իր հետազօտութիւնները դարձուց հիւանդներու վրայ ու ինչպէս պիտի տեսնենք արդիւնքը շատ գոհացուցիչ է։

Թիֆոյէն մեռնողներու թիւը փոխարկան է համեմատակի խաւութեան նայելով, կան համեմատակներ, որ 7 առ 100 է, ուրիշ անգամ շատ ուելի, 40 առ 100 քիչ անգամ 5 առ 100 իլած է։ Բարիզի հիւանդանոցներու մէջ Շանթիմէս առ հասարակ 20 առ 100 կը գտնէ, մինչդեռ իր խնամած 100 հիւանդներէն, որոնք ամէնքն ալ ծանր վիճակի մէջ էին յատուկ փորձի համար ընտրուած, վեցը միայն մեռած են, որոնցմէ երկուքն ալ շատ ուշ ներարկուած էին, իսկ սէրօմը այնքան ազդեցիկ է, որչափ կանուխէն կատարուի ներարկումը։

Բրոնֆ. Տիէլոֆուայի սրահներուն մէջ, ուր կը կատարուէին այս փորձերուն մէկ մասը, տարի ունեցան եմ մօտէն տեսնելու անոր ազդեցութիւնը։ մարդու մը հիւանդութեան ութերորդ օրը նոր բերկեցին սէրօմը, թէպէտ ըստ Շանթիմէսի այս ժամանակամիջոցն ալ դեռ ուշ էր, բայց նոյն օրը արդէն զգալի ըլլաց իր ազդեցութիւնը։ ջերմը իջաւ, հիւանդը չուներ իր առաջուան ընկճուած վիճակը, փորկաութիւնը գրեթէ դադրեցաւ, բայց վեց օր յետոյ ջերմը նորէն բարձրացաւ։ այս անգամ երկրորդ ներարկում մը կատարեցին։ ջերմը սկսաւ հանգիստ իջնալ ու հիւանդը բոլորովին առողջացաւ։ Պէտք է ըսել որ մեւնոյն ժամանակ Թիֆոյին տրուած սովորական դայն լեռան ըլլալու ոճիրով, այն պատհուն իսկ, երբ կ'իմանայիք աղջկան մայր ըլլալու վիճակը... Այդ մանկամարդ աղջիկը Ռօշ Մանօն Պիւրկար կը կոչուի... Ձեր սիրային ժամադրութիւնները տեղի կունենային Մօն Սընի փողոցը գտնուող լաթի տաղաւարի մը մէջ, զոր այդ նպատակով վարձած էիք կեղծանունի մը տակ։

—Ի՞նչ էր այդ կեղծանունը։

—Ժան Քլէրժան։

—Ինդիրը հեռդհեռ կը կենտրոնանայ. ո՞վ ըսաւ թէ այդ Ժան Քլէրժանը և ես՝ կիյօմ Ժիւվարտէն միեւնոյն անձն ենք։ կարծեմ չեմ ճանչնար ձեր ամբաստանած մարդը։

—Անցած դարձածէն տեղեկութիւն չունիք։

—Այդ տաղաւարին մէջ սպասարկող ծառայէն կամ գանգատանէն կարդ մը տեղեկութիւններ առած էք Քլէրժանի ֆիզիքական նկարագրին վրայ։ Եւ կամ թէ մանկամարդ աղջիկը նկարագրած է ձեզի իր սիրահարին դէմքը, որպէս զի կարենաք յաջողիլ ձեր հետազննումներուն մէջ։

—Նոյն ինքն աղջիկը ձեզ ճանչցաւ։

—Զիս։

—Այո՛, ձեզ։

—Ե՞րբ և ի՞նչ պարագաներու մէջ։

—Հազիւ ժամ մը առաջ, Պուլոնեի անտառին մէջ, երբ ձեր ինքնաշարժ կառքով կ'անցնիք անոր ալէնէն...Օ՜հ, գիտեմ թէ պիտի ուրանաք և ձեր ամբաստանութիւնը պիտի չարունակէք... կ'ուզէք օձիքնիդ ազատել իմ ձեռքէս, ինչպէս ազատեցիք խեղճ աղջիկն... բայց կ'ապահովցնեմ ձեզ թէ այս անգամ չէք կրնար դիւրաւ պրծիլ...

Ու Կասբար վճռական ձեւ մը առած՝ գնաց դրան առջեւ կեցաւ։ Կիյօմ Ժիւվարտէն բնա՛ւ մատանութիւն չյայտնեց։ ախորժէն կը դիտէր Կասբարը, մերթ ընդ մերթ մրմնջելով.

—Ցիմար մը ըլլալու է այս մարդը։

Կասբար լռեց և ուսերը ցնցելով.

—Հիմա ալ դուք զիս լաւ դիտեցէք և ըսէք թէ իրո՞ւքնէ յիմար մըն եմ ես։

Կիյօմ իր թիկնաթոռին քով գնաց և նստաւ։ Կարճ լռութիւն մը տիրեց։ փաստաբանը կը խորհէր։ Մեքենաբար, սիկառ մը առաւ սեղանին վրայէն ու սկսաւ ծխել։ Յետոյ Կասբարի կողմը դառնալով, որ դրան մօտ կեցած էր տակաւին, հանդարտ շեշտով մը ըսաւ.

—Պարոն, եկէք նստեցէք, խօսակցինք, եթէ կ'ուզէք։

Երբ Կասբար տեղը նստեցաւ, փաստաբանը յարեց.

—Պարո՛ն, ի սկզբան, ձեր ըսածներէն բան մը չհասկնալով, կը խոստովանիմ թէ յիմար մը կարծեցի ձեզ, առարկայ համար ձեր ներողութիւնը կը խնդրեմ։ Բայց հիմա կ'իմանամ թէ սխալի մը շուրջը միայն կը դառնայ այդ խնդիրը։

Կասբար շարժում մը ըրաւ։

—Մի՛ ուզեպիէք պատասխանելու, շարունակեց Ժիւվարտէն։ Մարդի տիպարի արամագրութեան մը մէջ կը գտնուիք որ, չէք ըմբռներ ձեր խօսքերուն ծանրակիր հետեւանքը... կը սիրէ՞ք ու կը նեղանա՞ք... կը սիրէք ու կը տաղտկա՞ք... կը խղճամ ձեր վրայ։

(Շարունակելի)

—Եթէ այս տղան խենդ չէ, սխալմամբ դիս ուրիշ մը կը կարծէ։

Ու յանկարծ ուժգնօրէն բռնելով Կասբարի երկու ձեռքերէն, ըսաւ.

—Պարո՛ն, լաւ մը դիտեցէք զիս, աչքերուս մէջ նայեցէ՛ք։

Կասբար իր պայծառ ու սենկեղծ աչքերը սեւեռեց Կիյօմի վրայ։

—Երկու անգամ նախատեցիք զիս և երկու անգամուն ալ չպատասխանեցի, տղէկ նայեցէք ինծի, թշուառականի մը ու վատի մը կերպարանքը ունի՞մ։

Այնքան պարկեշտութիւն կը ցոլար այդ աչքերէն որ Կասբար իր կարգին զարմացաւ։

—Ըսել է, պարո՛ն, դիս կ'ամբաստանէք...

—Աղջիկ մը հրազուրած ըլլալու և

—Պարո՛ն, եկէք նստեցէք, խօսակցինք, եթէ կ'ուզէք։

Երբ Կասբար տեղը նստեցաւ, փաստաբանը յարեց.

—Պարո՛ն, ի սկզբան, ձեր ըսածներէն բան մը չհասկնալով, կը խոստովանիմ թէ յիմար մը կարծեցի ձեզ, առարկայ համար ձեր ներողութիւնը կը խնդրեմ։ Բայց հիմա կ'իմանամ թէ սխալի մը շուրջը միայն կը դառնայ այդ խնդիրը։

Կասբար շարժում մը ըրաւ։

—Մի՛ ուզեպիէք պատասխանելու, շարունակեց Ժիւվարտէն։ Մարդի տիպարի արամագրութեան մը մէջ կը գտնուիք որ, չէք ըմբռներ ձեր խօսքերուն ծանրակիր հետեւանքը... կը սիրէ՞ք ու կը նեղանա՞ք... կը սիրէք ու կը տաղտկա՞ք... կը խղճամ ձեր վրայ։

(Շարունակելի)

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՍԳԱՐ

ՄԱԼԿԱՇԵԱՆ ՑԵՂԵՐԸ

Դ.

Իրենց արհեստի արտադրութիւնները կը վկայեն իրենց ուշիմութիւնը։ Երկաթը կը դարձնեն ճարտարօրէն և կը շինեն գրեթէ եւրոպականին յար և նման կոպիներ։ Կիները տեղական մետաքսով և բամպակով կը հիւսեն կերպասներ՝ որոնցմով կը պատրաստեն իրենց ազգային լամպա կոչուած զգեստը, որ կ'երկարի ուսէն մինչեւ ծունգը։ Կիները կը շինեն նաեւ ժանեակներ. Թէեւ միօրինակ տպագրներով։

Պէձիլէոսները կը հաշուուին 1,200,000. կը բնակին կեդրոնական լեռնաշղթային հարաւակողմը։ Ասոնք ուելի սեւ են և ունին ուելի բարձր հասակ ու գեղեցիկ մազեր։ Երկրագործութեան մեծ միտում մը ունին. այս պատճառաւ բազմաթիւ ջրանցքներ փորած են՝ որոնց միջոցաւ երկրին կէսը կրցած են օրգուանեանու (բրինձի արտերու) վերածել։ Ուրիշը Մատակասքարի հողային ամէնէն կարեւոր արտադրութիւնն է։ Այս արմատը, իր արտաքոյ կարգի առատ արտադրութեամբը, կրնայ գոհացնել հովիւներու նեղ սահմաններուն մէջ. այսչափ խիտ առ խիտ դիպուած ժողովուրդ մը։

Պէձիմիզատաքանները դրեթէ 800,000 հոգի են։ Կը բնակին արեւելեան եզերքը և շատ կը նմանին Հնդկաստանցիներուն։ Սիրտ ընկերական են, շատ կը սիրեն երաժշտութիւնն ու պարը։ Ասոնցմէ ոմանք նուագարկութեան և սմանք ալ ձկնորսութեան մէջ մեծ միտում ունին։ Սիրտ քաջարիւ են։ Ասոնք ալ Հնդկաստանցիներու նման հիւսներ ունին։ Ասոնց ազգաբնակութիւնը մասամբ հայատակեցուցին զիրենք Հովիաներուն։ Ասոնք կը տարածուին կղզիին հիւսիսակողմն մինչեւ Սէնդ Օ. Գիւլէյէի ծովասոյզն եւ այսպէս կը գրաւեն գրեթէ ամբողջ արեւմտեան մասը, բայց ուելի ծովեզերքին մօտակայ տեղերը և հատկելի գեղատերու շրջակայքը։ Սաքալիվներու գլխաւոր ցեղերն են Պուէնիրիները, Ամպանկորիները, Մէնէպէտիները, Ֆիֆերը, Նանատիները, Պուէնիրոյ, Ամպանկոյի և Մէնէպէի երկիրներուն Սաքալիվները, որոնք կենդանաբուծութեամբ՝ և Մէնէպի ուռղուա ծովեզերքինները ձկնորսութեամբ, կը զբաղին և կ'առատիւեն խոշոր վաստակութիւրով։

Սաքալիվները վաչկատուն ժողովուրդներու պէս, կը թափառին հոս ու հոն՝ ապրուստ ելնելու համար։ Մէնէպէի ցեղապետը, ամէն տարի, զինեալ հրոսախումբերու գլուխն անցած՝ դրացիները կը հարստահարէր և կը կորզէր անոնցմէ ամէն տեսակ ապրուստ ու հագուստ։ Ներկայիս եղանակին, հնգեալ ժամանակ անցնելու համար։ Ծահավալ կոչուած հաշկաւոր յեղուզակները, Սաքալիվներն են։ Ասոնց պատճառաւ, չէրլականները տարի անազատներ դարձած են։

* * *

Անդանօսրիները, կղզիին հարաւարեւելեան կողմը գտնուող Ֆօա Տօֆէնի չրջականներու Մալկաշներն են։ Ասոնցմէ շատերը, Հովանոցներու ծանր լուծը չկրելու համար, անգամ մը, Սէնդ Օկիւսդէն գեռ ափունքը գաղթած են, բայց քիչ ետքը, երբ իմացան որ Ֆօա Տօֆէնը գաւառի կարեւոր շահագործման կեդրոնը եղած է, վերադարձան։ Իրենց դիմագծերը նուրբ են, և բարակ ու գաւազ մազերնին Հովանոցներուն թանձր մազերէն կը զանազանուին։ Ասոնք ուելի սեմական։

—Պարո՛ն, եկէք նստեցէք, խօսակցինք, եթէ կ'ուզէք։

Երբ Կասբար տեղը նստեցաւ, փաստաբանը յարեց.

—Պարո՛ն, ի սկզբան, ձեր ըսածներէն բան մը չհասկնալով, կը խոստովանիմ թէ յիմար մը կարծեցի ձեզ, առարկայ համար ձեր ներողութիւնը կը խնդրեմ։ Բայց հիմա կ'իմանամ թէ սխալի մը շուրջը միայն կը դառնայ այդ խնդիրը։

Կասբար շարժում մը ըրաւ։

—Մի՛ ուզեպիէք պատասխանելու, շարունակեց Ժիւվարտէն։ Մարդի տիպարի արամագրութեան մը մէջ կը գտնուիք որ, չէք ըմբռներ ձեր խօսքերուն ծանրակիր հետեւանքը... կը սիրէ՞ք ու կը նեղանա՞ք... կը սիրէք ու կը տաղտկա՞ք... կը խղճամ ձեր վրայ։

(Շարունակելի)

ԳԻԻԼ ՄԱՔԻ

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՊՏՈՒՂԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԷՐՕՄԻ ՊԱՋԱՐԻՆ ԱՂՈՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

Դ.

ԺԱՆ ՔԼԷՐԺԱՆ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒԻ

Կիյօմ ոտքի ելաւ ու քանի մը քայլ առաւ սրահին մէջ, մերթ ընդ մերթ կանգ կ'առնէր ու Կասբարը կը դիտէր, ինքներեանը մրմնջելով.

կայն կոթուններ, որոնք վիթխարի անիւի մը ճգուններուն պէս, իրարու մէջ մտած են։ Այս ծառը կողմնակի եղեսէն՝ տարբ դեղի մը կը վերածուի։ տալիւի կողմէն հսկայ հովհարի մը երևոյթն ունի, և իր անունը կը պարտի կոթուններուն ծալքերուն մէջ հաւաքուած վիճոլորտային ջուրին, որ պտղատած ճամբորդները զովացնելու կը ծառայէ։ բայց այս վարկածը ընդունելի չէ, վասն զի Ռավէնալան՝ վիմային ջուրի ընթացքներու մերձակայքը կ'ամի և ոչ այլուր։

Ա. Ե. ՀԱՅՐԻԿԵԱՆ

Քաղաքական Լուրեր

ՍԸՐ Հ. ՔԻՄԲԷԼ ՊԷՆԸՐՄԸՆ

Նոր ճառ մը։—Անգլիոյ իսկական աւանդութիւնը Թրանսվալի պատերազմը։

Պաք, 20 Նոյեմ.—Սըր Հենրի Քիմբէլ Պէնըրմընի, այսօր, նոր ճառ մը արտասանեց Պաթի մէջ։ Ազատական կուսակցութիւնը խօսելով կենդրոնական բանակներու մէջ պատահած մահերուն վրայ, ըսաւ.

«Ինքզինքն արդարացնելու մասին եղած ջանքերուն կեղծաւորութիւնը գործուած անողոքութիւններէն աւելի նողկալի է։ Անգլիոյ մէջ կը վիճաբանինք Պոէրներուն արուելիք աւելի կամ նուազ ինքնօրինութեան վրայ։ Մինչ կը կարծէք թէ այդ բոլոր մարդիկ՝ որոնց ազատութիւնը քանդուեցաւ, բնակարանները կործանեցան և կիները ու աղջիկները մեռան, երկնային, հաւատարիմ, վստահ ու գոհ քաղաքացիներու պիտի փոխուին։ Մինչ, առանց ամենաքանանալու չայրիներ մեր բնակիչներ ասէր։ Ամենքս ալ կը զանձանք ալիսարի մէջ մեր երկրին գրաւած դիրքին և մեր մեր աշխատութեան համար։ ամենքս ալ պատրաստ ենք անոր շահերը պաշտպանել։ պատրաստ ենք զայն զարգացնել, բայց, իրենց ազատական կուսակցութեան պատկանող, չենք կարծեր թէ երկու անէ և օգտակար ըլլայ յանդգնաբարներու և պոռոտախօսներու արարքը՝ որոնք իրենց լահերը պաշտպանել կ'ուզեն, ոռնակոր ընելով լրենց դրացիներուն իրաւունքները և մանաւանդ դպրոցները։ (Մափահարութիւններ։) Զօրութիւնը պաշտող և սեպհականութեանց սքանչացող քանի մը լրագրներու հանոյ թնդացաւ «բոլոր անգլիացիներ» մականունը ներել մարդոց երեսին՝ իբրեւ կուսակից փոքր Անգլիայի մը։ Պարտներ, ես փոքր անգլիայի մը չեմ, հին Անգլիայի մէն եմ, կուսակից հին Անգլիոյ։ Արդարև կուսակից եմ մեր ազգին հին բարքերուն և հին ուսմունքներուն՝ որոնք զերծ են մեծամտութենէ և անհանդուրժողութիւններէ։ Ազնիւ մարդուն և ազատասիրութեան հին կանոններուն կուսակից եմ։ (Մափահարութիւններ։) Զմշ հրազուրիր այն խաբեպաիր փայլերէն որոնցմով նոր դպրոցը կը ծածկէ անգլիական ազգը։ Մեր սրտին բաղձանքն է այնպէս մը ընել որ մեր երկիրը մեծ ըլլայ։ Անոր հասնելու համար պէտք չկայ ցանկութեան ակնարկներ նետել ու անյարգ ձեռք մը երկարել ուրիշ ժողովուրդներուն երկիրներուն վրայ և ոչ ալ մեր միլիոնները վատնել արկածախնդրութիւններու մէջ։»

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Լանտոնի սակարանը։—Դերմանիոյ մէջ։—Տրանսվալի մէջ։— Իրաւարարութիւնը։—Վիլհելմ կայսր եւ Պ. Զէմպրլէն։—Կանկանելի ճառ։—Նոր զինուորներ։—Տոմ. Գրաւուած զաւառ։

Լանտոն, 20 Նոյեմ.—Այս առաւ. Լանտոնի սակարանը երբ բացուեցաւ, անկարգութիւն կը տիրէր։ Մակարանի մարդիրը՝ օրոյ մը ըրին իրենց արկեանակիներէն մէկին դէմ որ Մէյսոթոնի 'էլ ճառ մը խօսած էր պատերազմին դէմ։

Գերլին։—Պոէրական պատերազմը առաւանելու համար կազմուած գերմանական ընկերակցութեան գործադիր ժողովը հրաւէր կարդաց գերմանացի կիներուն ու տղոց, պերճախօս լեզուով մը խնդրելով որ տեղական յանձնաժողովներ կազմեն՝ հանգանակութիւն կատարելու համար, որպէս զի կարելի ըլլայ սիրելի կերակրացման բանակատերը փոխուած պոէր կիներու ու աղջ ահռելի թշուառութիւնը։ Այդ ընկերակցութիւնը կազմուած է համալսարաններու և գեղարուեստի պատկանող նշանաւոր անձնաւորութիւններէ։

Բարիզ։—Պոէրներուն անկախութեան համար Մոնբէլիէի մէջ կազմուած յանձնաժողովն ալ յայտարարութեամբ մը բողոքեց պոէր կիներու և տղոց զրկումներուն դէմ, ըսելով որ հարկ է յիշեցնել Անգլիացիներուն թէ ամէն տեսակ պատերազմի մէջ ժողովուրդ մը պէտք է յարգէ անմեղներու կեանքը։

—Մաքսիմոյ նաւահանգիստներուն գործաւորները գումարում մը ունեցան անգլիական ապրանքներու բեռնումը արգիլելու առաջարկութեան համար։ Դիրք հարիւր հոգի ներկայ էին։ սա որոշումը տուին։— Սարկեստատութեան անդամները գումարելով որոշեցին կատարելու իրենց բարոյական արկածները նուազելու էապէս մարդասիրական շարժումը ինչպէս պոէրական քաղաքի ժողովրդեան, որ այնքան արժանի է քաղաքակիրթ ազգերուն համակրութեանը։»

Գրիւսել։—Լա Հէի տեսանին վարչական Խորհուրդը, այսօր, վրձնեց թէ անձնունչս է ընդունելու Պոէրներուն հրաւէրը՝ հարաւային Ափրիկէի պատերազմին միջամտելու համար, նաև որոշեց խնդրել Հոլանդայի արտաքին գործոց նախարարէն, իբրև նախագահ վարչական Խորհուրդին, այդ վճիռը բանացի հաղորդել պոէր պատուիրակներուն։

Գերլին։— Վիլհելմ կայսրը փափաք յայտնեց որ զինուորական որ և է Ընկերութիւն չմասնակցի Պ. Զէմպրլէնի դէմ եղած ցոյներուն՝ որոնք կը կատարուին Գերմանիոյ մէջ։

Լանտոն։—Մաքսային պաշտօնեաները սակաւին արձական չեն թէմիսի մէջ վարդուած նաւը. որմէ կը կասկածուի թէ պատերազմի արդիւնք նիւթեր կը պարունակէ։ Այդ նաւը երբեմն կը պատկանէր Ապէրտինի շրջենաւային Ընկերութեան մը որ միջնորդներու միջոցաւ ուրիշի ծախած է և գնողին ո'վ ըլլալը յայտնի չէ։ Նոգենաւը 42 նաւազ ունի և վեց ամսուան պաշար։ Անթիլեան կը զրկեցնեը պատուր փոխադրելու պատրաստակով գնուած էր։

—Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը քաղաքացիներու քանի մը նոր վաճառք պիտի հատատէ Անգլիոյ և Սկովտիայի մէջ։

—Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը որոշեց հարաւային Ափրիկէի մէջ ծառայող զինուորներուն բոլոր զինուորներուն ամսական հինգ անգլիական ոսկի և սպաներուն ալ հարիւր ոսկի։ Այս միջոց Բարեյոյս և Նաթալ գտնուող զինուորները ու սպաները պիտի չստանան այդ առատաձեռնութենէն։

—Ինչպէս կը յիշուի, տոքդ. Բրաուս, քանի մը ամիս առաջ, Լոնտոնի մէջ ձեռնարկուեցաւ իրեւ դատաւոր և սպանութեան զրգռող։ Ամբաստանութեան առաջին կէսը հիմա մէկ կողմ թողուած է և միայն երկրորդը կը մնայ։ Տոքդ. Բրաուս Անգլիոյ մէջ պիտի դատուի, և ոչ թէ հարաւային Ափրիկէի մէջ։ Օգոստոս 7ին տոքդ. Բրաուս Լանտոնէն նամակ մը կը գրէր Բորնէլիուս Պրոքսրայի՝ Եոհանէսպուրգի մէջ, առաջարկելով անոր ընդունակութիւնը։ Արուվիմի անառաք քաղաքացի մասին ամէնէն հարուստն է, բաղդատմամբ Բոնկոյի պատութեան մեծ անառաքներուն։

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ

Նոր էմիրին առաջին գործերը։— Աճբարիներուն արուած պատասխանը։— Ամնոնայնեներուն վերադարձը։

Ալլահապաս, 19 նոյեմ.—Աֆղանիստանի մէջ Ապարիրգահին խաղ մահուան քառասունն օրուան սուգը ամփոփած ըլլալով, նոր էմիրը Հաբիպուլլահ խան ալ ելս սկսած է բոլորովին զբաղիլ պետութեան գործերով։ Իր երկու անդրդիները Սարվար խան ու Աբդալլա խան կուսակալ կարգեց Բաղուլի և Լալբուրայի։ Հաբիպուլլահ խան, պատասխանելով Ափրիքանեներու չեռագիրներու մէկ գրէն, ծանոյց անոնց թէ իր հոգը օրենքին պիտի հետեւի Ափրիքանեներու նկատմամբ իր ունենալիք ընթացքին մէջ։

—Հնդկաստան գտնուող ռիֆրան գրասենեակներ Բաղուլ կը դրանան մեծ թուով։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Դաշնակցութեանց խնդիրը։— Լրագրական հրատարակութիւններ։—Ռնէշբրի Ռիվիուի յօդուածը։

Վիեննա 20 նոյեմ.—(Թայմզի հեռագիր)։—Ֆրեդերիկսպարգ այսօրուան իր թերթին մէջ բաց առ բան և առանց իր կողմէ խօսք մը ուելլնելու, կ'արտատպէ Թայմզի շաբաթ օրուան խմբագրականին մէկ մասը որով կը բացատրէր այն դժուարութիւնները որոնց պիտի հանդիպի Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ կարգադրութիւն մը՝ Պարսկաստանի մասին։ Իրողութիւնը այն է թէ Նեոբնիկ Ռիվիուի յօդուածը որ անգլերենս մեզ մը թելադրէր, մեծ ապատրութիւն մը գործած է ամբողջ ցամաքային Եւրոպայի մէջ և օտար լրագիրներուն անստանալի նիւթ մը մատակարարած է։ Ֆրանսական քանի մը լրագիրներ նոյն իսկ ըսին թէ այդ յօդուածը ուղղակի ներշնչուած է Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Լորդ Լանսդաունի կողմէ։ Ինչպէս ամէն տեղ, Վիեննայի մէջ ալ այդ յօդուածը ուշադրութիւն հրաւիրեց, բայց իրաւունքի չբնականներուն մէջ այնպէս կը նկատուի թէ տարիա օրագրողի մը նշանաւոր մէկ գործն է՝ առանց քաղաքական որ և է հիմ ունենալու։ Համաձայնութեան մը մասին իբրեւ հիմ մէջ բերուած խօսքերն ալ քաղաքական ծագում մը չունէին։ Արդարև, այն արհամարհական շեշտը, որով ռուսական քանի մը գլխաւոր լրագիրներ մերժեցին անգլերենս համաձայնութիւնը մը դոյացնելու գաղափարը, այդ մասին որ և է կասկած չթողուց։ Նոյն իսկ կարծիք յայտնողներ եղան թէ այդ գաղափարին մէջ Գերմանիոյ դէմ ուելի ասելութիւն կայ քան թէ Ռուսիոյ մասին բարեկամութիւն։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՓՐԻԿԷ

Դապայի որդին։—Մանուած զրոյցներ։— Հաւանական ընդարում Ֆրանսացիներուն հետ —Տոքարէլլա ու Բրիտանական իշխանութիւններ։

Լոնտոն, 20 նոյեմ.—Լրագիրներուն հաղորդուած զեկոյց մը կ'ըսէ թէ հեւսխային Նիկէրիայի անգլիական ընդհանուր բանակատէրն ստանուած լուրի մը նայելով, բնիկ ցեղապետ Ֆաթարէլլա որ վերջերս բրիտանական պաշտպանութիւնը խնդրած էր, սպանուած է։ Ինչպէս յայտնի է, այդ ցեղապետը ու անոր կամակիցները՝ բուսական բազմաթիւ ուսուցիչ չունէին. ուստի կ'ենթադրուի թէ գերմանական սահմանագլուխին մօտ խուզարկութիւն մը ընել գացած ըլլալով, ճամբան ընդհարում մը ունեցած են Ֆրանսացիներուն հետ։ Երկրորդ զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Ֆաթարէլլայի մահուան լուրը կու գայ՝ այդ ցեղապետին բանակատէրն չատ հեռուն գտնուած տեղէ մը։ Այդ զրոյցը չատ ստարամ է. անուշտ քանի մը չրջանակներու կողմէ հրաղարակ հանուած է և մինչեւ հիմա որոշ բան մը չկայ։ Ֆաթարէլլա անդրանիկ որդին է նշանաւոր Ռաբայի, որ Ֆրանսայիներու հետ ունեցած ընդհարումի մը մէջ սպաննուեցաւ։ Ֆաթարէլլա մէկ քանի հազար զինուորներով, անգլիական հողի վրայ բանակած էր, ուր կը սպասէր Անգլիոյ պատասխանին՝ Բրիտանական պաշտպանութեան տակ մտնելու մասին իր մատուցած խնդրանքին համար։ Անգլիացիները, հոկտեմբերի մէջ, անոր ոչիսի զրկէին երկրորդ պատգամաւորութիւն մը՝ հարիւրապետի մը կրամանատարութեանը տակ՝ հարիւր զինուորներով։ Անգլիական կառավարիչ Ֆիդիտրիք Լուգարդի առաջին գործը պիտի ըլլար, կ'ըսուի, ձեռնարկ հանձնելուն պէս, Անգլիոյ որոշումը հաղորդել Ֆաթարէլլայի։

ՊԼԻՃԻԱԿԱՆ ՔՈՆԿՈ

Երկաթուղիի ծրագիրը։—Նոր մանրամասնութիւններ։—Ընկերակցութիւն մը։

Գրիւսել, 20 նոյեմ.—Աւստրիկ քանի մը ուրիշ մասնաբաժնեիներ վերին Քոնկոյի երկաթուղիներուն ծրագրին նկատմամբ։—Բանարկիդ միլիոն ֆրանկ դրամագլուխը ներկայացնող 250 ֆրանց հարիւր հազար բաժնեթուղթերէն զատ ուրիշ բաժնեթուղթեր ալ պիտի հատատուին և ամէնքն ալ Բոնկոյի անկախ պետութեան պիտի պատկանին։ Ատոնք պիտի վայելեն դրամագլուխի բաժնեթուղթերուն սահմանուած հարիւրին չորս տոկոսէն վեր եղած չահերու կէսը։ Այդ կարգադրութիւնը տեսակ մը ընկերակցութիւն է Բոնկոյի պետութեան և երկաթուղիի Ընկերութեան միջեւ՝ թէ երկաթուղիներուն և թէ՝ գաղթավայրին համար։ Բոնկոյի պետութիւնը Արուվիմի անառաքի մէջ Սթանլիվիլի երկաթուղիի գիծին ալ կողմէն մինչեւ Մահակի՝ 40 հազար քառակուսի քիլոմէթր տեղ կուտայ Ընկերութեան։ Դրամագլուխը աւելցնելուն համամասութեամբ Բոնկոյի պետութիւնն ալ պիտի աւելցնէ իր տուած տեղին ընդարձակութիւնը։ Արուվիմի անառաք քաղաքացիներուն մասին ամէնէն հարուստն է, բաղդատմամբ Բոնկոյի պետութեան միւս անառաքներուն։

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ

Նոր էմիրին առաջին գործերը։— Աճբարիներուն արուած պատասխանը։— Ամնոնայնեներուն վերադարձը։

Ալլահապաս, 19 նոյեմ.—Աֆղանիստանի մէջ Ապարիրգահին խաղ մահուան քառասունն օրուան սուգը ամփոփած ըլլալով, նոր էմիրը Հաբիպուլլահ խան ալ ելս սկսած է բոլորովին զբաղիլ պետութեան գործերով։ Իր երկու անդրդիները Սարվար խան ու Աբդալլա խան կուսակալ կարգեց Բաղուլի և Լալբուրայի։ Հաբիպուլլահ խան, պատասխանելով Ափրիքանեներու հեռագիրներու մէկ գրէն, ծանոյց անոնց թէ իր հոգը օրենքին պիտի հետեւի Ափրիքանեներու նկատմամբ իր ունենալիք ընթացքին մէջ։

—Հնդկաստան գտնուող ռիֆրան գրասենեակներ Բաղուլ կը դրանան մեծ թուով։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Նախորդ նախարարութիւնը։—Պ. Զաքիսի դահլիճը։—Նոր նախարարները։

Աթէնք 24 նոյեմ.— Պ. Թէոթոքիսի կողմէ Երեսփոխ. Ժողովին մէջ արտասանուած բանախօսութիւնը իրաց կացութեան վրայ, խիստ լաւ տպաւորութիւն առաջ բերաւ։ Սորկիոս Թագաւորը դիտնակութիւն յայտնեց Պ. Թէոթոքիսի։ Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Թէոթոքիսի նախարարութեան արուած վստահութեան քուէն 87ի դէմ 109 ձայնով արուեցաւ։ բայց հակառակ տարբ Պ. Թէոթոքիսի նախարարութիւնը հրաժարեցաւ։

—Պ. Ալեքսանդրը Զաքիս՝ նախարարական և արտաքին ու ծովային գործոց նախարար, Պ. Թրիանթաֆիլլոպոս՝ ներքին գործոց, Պ. Նէկրիս՝ եկեղեցական, դեղագիտ Բոբաս՝ պատերազմական, Պ. Մանիֆրաթոս՝ կրթական և Պ. Թրալիս դատական։

Նոր նախարարները, այսօր հաւատարմութեան երդում ընելէ ետքը, իրենց պաշտօնին պիտի ձեռնարկեն։ Նոր դահլիճին անդամները, Պ. Թրալիսէն զատ, Պ. Զաքիսի նախկին դահլիճին անդամներն են՝ 1817ին կազմուած։ Պ. Զաքիս այն տեսակ պետական մարդու մը համբաւը ունի որ չատ կը գործէ ու քիչ կը խօսի։ Ընդդիմադիրները ասակաւասոն Զաքիս՝ կ'անուանեն զայն։ Նոր նախարարները միայն արտաքին գործոց նախարարի պաշտօն է որ միանգամայն պիտի վարէ, իսկ ծովային նախարարութիւնը առժամապէս։ Ներքին գործոց նախարար Պ. Թրիանթաֆիլլոպոս կրթական նախարար էր Պ. Թէոթոքիսի դահլիճին մէջ։ Հանմամարար երիտասարդ է և նշանաւոր է իր կրթութեամբը ու ազնիւասիրութեամբը։ Պատերազմական նախարար Բոբաս գեղագիտը երբեմն վարած է թէ՝ այդ և թէ ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը։ Նախկին զինուորական մը է։ գործօն ու խոհական անձնաւորութիւն մը ըլլալով Երկիրս Թագաւորին վստահութիւնը կը վայելէ։ Կրթական նախարար Պ. Մանիֆրաթոս առաջնակարգ իրաւագէտ մը է։ ուսուցիչ է իրաւարանական համալսարանին մէջ և քանի մը նշանաւոր հրատարակութիւններ ունի։ Պ. Թէոթոքիսի առաջին դահլիճին մէջ դատական նախարար եղած է։ Պ. Թորալիս՝ երեսփոխան Վոլոյի՝ առաջին անգամ ըլլալով դահլիճի մը մէջ կը մտնէ, բայց Երեսփ. Ժողովին ամէնէն նշանաւոր անդամներէն է։

—Դեր-գնդապետ Սոֆիանոս Աթէնքի ոստիկանապետ կարգուեցաւ փոխանակ դեր-գնդապետ Վուլչոյի։

ՎԷՆԵՑՈՒԵԼԱ ԵՒ ՔՈԼՈՄԲԻԱ

Ազատականներուն յաղթութիւնը։— Բոլոն գրաւուած։— Ամերկա զօր կը հանի ցամաք։— Զօրավար Ալպանի պատասխանութիւնները։— Կացութիւնը Վէնեցուելայի մէջ։— Գերման յաջողականները։

Քոլոմբիոյի ազատականները կարեւոր յաղթութիւն մը տարեր են Բանամայի պատերազմին մէջ, գրաւելով Բոլոնը, որուն վրայ յանկարծական յարձակում մը բրած էին։ Կառավարական զօրքերը պատասխանած չլլալով, ակամ դիմադրութիւն մը ցոյց են։ Ժամանակագրական կարգ մը յետոյ՝ փողոցներուն մէջ և զօրանոցին առջեւ, ազատականները գրաւեր են հանրային վարչութեան գրասենեակները ու այսպէս քաղաքին տիրապետեր են։ Տասերկու հոգի մեռեալ ու երեսուն հոգի ալ վիրաւոր կան։ Մեռեալներուն մէջ կը գտնուին դատաւոր Ճոն և ուրիշ պաշտօնատարներ, իսկ գերիներուն մէջ՝ կառավարիչը ու հանրային տարհովութեան պետ մը։ Բաղաքապետը կրցեր է փախչիլ։ Վիճաանդ-Բիլիզօն թընդանօթակիրով, որուն ո'ւր երթալը յայտնի չէ։ Զօրավար Բարիեօ, որ ազատականներուն կը հրամայէր, յարձակման սկիզբը սպաննուեր և իր տեղը անցեր է գնդապետ Պարէրա։ Ամերիկեան թընդանօթակիր Մաֆիաս չէզոք դիրք մը բռներ է, բայց ձեռնհաս իշխանութեանց խնդրանքին վրայ, Բոլոնի մէջ գտնուող հաներ է հարիւր չուի ծովային հետեւակազօրքեր, որոնք գրաւեր են երկաթուղիի կայարանը։ Բոլոնի գրաւումը Ուշինկիրն հաղորդուց հեռագրին մէջ ըսուած է թէ վճռական ընդմիջումը երկար չէ տեւած։ Այս լուրերուն կը զուգադրուի հեռագիր մը, որ կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսական Սիւէզ յանձնարարակը Բոլոնէն մեկներ է Մարթինիք երթալու համար։

—Բոլոնի գրաւման լուրը առնելուն պէս՝ զօրավար Ալպան, պարանոցին զինուորական հրամանատարը, Բանամայէն մեկներ է Բոգերայի մէջ (Բանամայի մօտ) ամրացած ազատականները խարելու համար իրենց բանած դիրքերէն։ Անցեալ երեքշաբթի օրուընէ ի վեր, նոր գիր չկայ Բանամայէն, ինչ որ ենթադրել կուտայ թէ այդ քաղաքը պաշարուած է ազատականներու կողմէ, թէև հիմա հաղորդակցութիւնները վերահաստատուած են։

— Ուշինկիրնի արտաքին գործոց պաշտօնարանը իր հաւանութիւնը յայտնելով հանդերձ Մաֆիաս թընդանօթակրին հրամանատարին բռնած դիրքին՝ Բոլոնի մէջ, հրաման տուեր է Իսվա զրահաւորին, որ Բանամա կը գտնուի, ի հարկին զօրք հանել ցամաք, ապահովելու համար վճռական պատասխանը։

—Վէնէցուելայի մէջ, երեք չաբթուան զինադադարը երկարաձգուած է, Բորրիլերի մէջ տեղացած յորդահոս անձրեւներուն պատճառաւ։ Բուքիմիայի և Վիլլամիլլարի մէջ, լեռան կողերուն վրայ կատարուած առանձին սաստիկ հեղեղներէն քանիներ են։ Բազմաթիւ անձերու կորուստ կայ։ Միւս կողմէ, պատերազմները կը շարունակեն Բոգոթայի մէջ, ուր ընդդիմութիւնը ա'լ աւելի կը չեղուի ընդդէմ Վէնէցուելայի նախագահին պատերազմասէր քաղաքականութեան։ Վիճաբանութիւն մը բացուած է էն պաշտօնական լրագիրներուն մէջ, որոնցմէ մէկ մասը պատերազմը կը ջատագովէ, իսկ միւսը կը պահանջէ որ իրաւաբարութեան միջոցով կարգադրուի վէճը, որ 1842ին կնքուած դաշնադրութեան համաձայն։

—Գերմանական երկու յածաւորակներ՝ Ֆալէ և Շբայն կուսերիբ հասեր են՝ Վիլհեբայի տեղ, որ Նիւ-Բրբի Նիուսի (Մ. Նահանգները) խորշը քաշուած է։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Դիմարակուտ՝ թէ Բանամա։—Հանրային կարծիքը։—Զրանցիին յանձնաժողովը։—Բանամայի Քրանսական Ընկերութիւնը։—Թանակագին գանձ մը շոգենաւի մէջ։

Ներքաղաքականի և Բանամայի պարտնոյներէն ո'րը ապագայ ջրանցքը պիտի ըլլայ, դեռ որոշ բան մը չկայ, թէեւ ջրանցքին յանձնաժողովը, Նիւ-Եորք Թայմզի հաւատարիմ նայելով, հարկ չէ համարած յանձնարարել որ Բանամայի գնման համար եղած բանակցութիւնները չարունակուին։ Բոսք ցանալի կը գտնէ որ Բանամայի Ընկերութեան ներկայացուցիչը, ամերիկեան յանձնաժողովին համբերութիւնը սպառած է իր ճարտար խաղերով։ Թէ այդպէս չըլլար, յանձնաժողովի անդամներուն մեծ մասը մատդիր էր Բանամայի համար ընտրել իրր լաւագոյնը։ Հակառակ լրագիրներու յայտնած կարծիքներուն, Բանամայի ջրանցքին կուսակիցները բաղմաթիւ են։ Իսկ յանձնաժողովը, Եղոցած Ֆրանսական Ընկերութեան պահանջած չափազանց գին ներքին և խուսափողական առաջարկներէն, հիմա բոլորովին հակառակ է Բանամայի գնման։ Մնաց որ, Ներքաղաքականի համար ընդունուի կամ ոչ, Ֆրանսական Ընկերութիւնը ազատ է շարունակել իր աշխատութիւնները Բանամայի մէջ։ Ընկերութեան պատուիրակը՝ Պ. Հիւբէն, շուրջ կարծիք յայտնել իրաց արդի կացութեան վրայ, բայց իր քարտուղարներէն մէկը ըսեր է որ պարանոցին մէջ աշխատող երկու հեղաք գործաւորներուն թիւը տասնկրկ կամ տասնչորսնդ հազարի պիտի բարձրացուի քանի մը ամսուան մէջ։ Բանամայի ջրանցքին կուսակիցները կը կարծեն թէ Խորհրդարանը պիտի վարանի արտօնել Նիքարակուայի ջրանցքին չինուելիքը, որուն համար մէկ միլիոն ծախք կը հաշուուի թէեւ, բայց կրնայ անցնել այդ գումարը։ Կը կարծուի թէ ջրանցքին յանձնաժողովին անդրկագիրը անմասամ ապատրութիւն մը և կանգնադեցութիւն մը առաջ պիտի բերէ ի նպաստ Բանամայի։ Ընկերութեան բարեկիր կեդրոնատեղիին մէջ չեն գիտեր թէ բանակցութիւնները ի՞նչ վիճակի մէջ կը գտնուին։ կը յուսացուի որ նախագահ Ռուզվէլտ իր պատգամագրին մէջ պիտի յայտարարէ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը ո'րը կը նախընտրէ երկու ճամբաներէն։

—Գերմանական շոգենաւ մը դէպ ի Եւրոպա ճամբայ ելած է, իր մէջ ունենալով 36 միլիոն ֆրանկ ձոյլ ոսկի, զոր ոչ մէկ շոգենաւ փոխադրած է ցարդ։ Այս գանձը պահուած է զրահապատ խորշի մը մէջ, որ երբեք բանալի ունի։ անոնցմէ մէկը յանձնուած է նաւապետին, երկրորդը նաւապետին պետին և երրորդն ալ քիմիկոսին։ Զգեստ պահակախումբ մը կը հսկէ այդ մեծարժէք գանձին վրայ։ հրաման արուած է անոնց՝ զենքով պատասխանել կասկածելի փորձ մը ընողներուն վրայ։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ։—Մերիլիմերայի ասատանան արուեցաւ Թիմուր Հասարի (Սէլանիկ) սրիզակալ Ահմէտ փաշայի։

—Երրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուոյ նշան տրուեցաւ զինուորական Ճայուն տասանին անդամ դեր զինուորա Իսմայիլ պէյին։

—Առաջին կարգի Շէֆ-գաթ պատուոյնշան տրուեցաւ Սրիմու կուսակալ Պ. Լաղարիէվի կնոջը։ Երկրորդ կարգի Շէֆ-գաթ՝ Ադրիանդրիոյ ռուսական հիւպատոսին կնոջը։ Նաեւ դրաքիտուհի Տիկին Ժան Լամիրի։

ՊԷՐԱԹ ԿԻՃԷՍԻԻՆ առթիւ, երէկ գիշեր, կայս. Իրատէի մը համաձայն, կը բօնական հանդիսաւոր ընթերցուածներ կարդացուեցան կայս. պալատի Զիթ գէօղիին մէջ։ Ժամ կէսին Վեհ. Սուլթանը բերեհանեցաւ նոյն գէօղիը երթալ։ Կրոնական ընթերցուածներէն եռաքը քարոզ մը արուեցաւ օրուան ոգիին վրայ։ Յետոյ հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։ Ներկայ էին նախարարներէն ոմանք և պալատական պաշտօնատարներ։ Արտաքուստ թիւնները ուստարելէն եռաքը շարար ու օշարակ բաշխուեցաւ ներկաներուն։

—Շաբաթ երեքշաբթի ու Կ. Պոլսոյ բոլոր մզկիթներու մէջ ալ, երէկ գիշեր կրօնական արարողութիւններ կատարուելով բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

—Բաղաքապետութեան կողմէ յատկապէս պատրաստուած սալիանաներ, երէկ, կայս. պալատ մատուցուեցան։

—Բ. Դրան կողմէ, Պէրաթ Կիճէսիի առթիւ, երէկ, դրամական պարգեւներ բաշխուեցան ազգատներուն։

—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Պէշիքթաշի հրամանատար Հաճի Հասան փաշա, երէկ, սալիանա ու դրամական պարգեւներ բաշխեց ազգատներուն, որոնք բարեմաղթութիւններ ըրին Վեհ. Սուլթանին համար։

—Պէրաթ Կիճէսիի առթիւ Մէջիտիէ Ֆիրկատէ Մեշիրի Մէջիտ Էֆէնդի պաշտօնական հանդիսաւորութեամբ Սուրբ Հիւսիսանը գտնուած վանքին առաջ ասղոցներ կարդացուեցան և բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ։—Ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնթէ, երէկ, Բ. Դրան երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եսարքոս Սաֆիա փաշայի և արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ։

—Հելլենական դեսպանը և Աւստրիոյ ու Պարսկաստանի գործակատարները, երէկ, Բ. Դրան երթալով տեսակցեցան արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՇԲՈՏՐԱՑԻ նոր կուսակալ ու զինուորական հրամանատար Շաքիր փաշա, երեքշաբթի օրէն, իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի Մանաստիրի համար։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԳԻՇ. — Բաշնանքզատ Ապաւորհմանի էֆ. ձեռնհաս պաշտօնատարներէն մէնաշնորհ խնդրեց, երկաթուղիի գիծ մը շինելու Պաղատէն մինչեւ Քէրքէշա։

ՎԱՆԱՑ մէջ Թաղապետութեան նախագահ Հաճի Մուսթաֆա էֆ.ի միջոցաւ շինուած աղբիւրին ջուրը կարած ըլլալով, հարկ դարձած է չորս հարիւր ոսկիի ծախք մը ընել՝ համբանները նորոգելու և նորէն ջուր հասցնելու համար։ Կուսակալը այդ պարագան հաղորդելով կայս. պալատ, կայս. գիտութիւնը հայտած է՝ ժողովրդեան այդ տմենարարութիւնը պէտքին համար։ Վեհ. Սուլթանն ալ բարեհաճեցաւ հրամայել որ թէ՝ այդ ջուրի ճամբաները նորոգուին և թէ նորէն երկու աղբիւրներ շինուին։ Կայս. այդ Իրատէն Վանայ կուսակալութեան հաղորդուելով, ամբողջ ժողովուրդը բարեմաղթութիւններ ըներ է Ն. Վեհափառութեան համար։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐ.— Եօթանասունը չորս բանտարկեալներ, այր ու կին, որոնք իրենց պատժոյն երկու երրորդ մասը աւարտած են, ազատ պիտի արձակուին՝ Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

ՔԵԱԶԻՄ ՓԱՇԱ, Շքեղաբայի նախորդ կուսակալը, որ Հիճազի երկաթուղիին շինութեան քննիչ կարգուեցաւ, Դամասկոս ուղեւորած է։

Պ. ԼՈՅՏ ԿՐԻՍՔՈՄ.—Մոնիդէօն կ'իմանայ թէ Վեհ. Սուլթանը, Թէհրանի ամերիկեան դեսպան Պ. Լոյտ Կրիսքոմի ունկնդրութիւն շնորհած միջոցին, բարեհաճեր է առաջին կարգի չէֆգաթ պատուանշան պարգեւել Տիկին Կրիսքոմի և կայս. նուէր մը ալ Պ. Կրիսքոմի։ Պ. Կրիսքոմ ու կինը, երէկ, Թէհրան ուղեւորեցան Պաթումի ճամբով։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏԷԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ.— Ֆրանսիոյ Զայրունկ կ'իմանայ թէ Կ. Պոլսոյ գերմանական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Թիմոթէ օսմ. Հանրային Պարքի Վարչութեան մօտ գերման պատուիրակ կարգուեր է։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵԼԵՒՄՈՒՏՔԸ.— Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ Եգիպտոսի 1902 տարուան ելմտագոյցին մէջ 11,060,000 սակի հասոյթ և 10,850,000 ոսկի ալ ծախք նշանակուած է, ուստի հասոյթները 210,000 ոսկի աւելի են ծախքէն։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը, կ'ըսէ Մոնիդէօն, քանի մը նահանգներու բացարձակ հրաման ղրկեց չուսով զրկել իրենց հաշուոյն անցուած դրամները։

ՌՈՒՍՈՒՑ գեսպան Պ. Զինովիէվ, ասէր օրը, այցելութիւն տուաւ Ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնթէի։

Սկիւանիի լրագիրները կ'ըսեն թէ Սիւրի մէջ ռուսերէնով վարժարան մը պիտի բացուի։

ԲՈՒ-ՍԱՑԻՏԷՆ կը գրեն թէ Պ. Սէսիլ Ռոտս և տոքդ. Ճէյմսըն հոն ժամաներ են և թէ մտադիր են մինչեւ Խարթում երթալ նեղոսի համրով։

ԺԱՆՏԱՄՏ.—Պաթումի մէջ կասկածելի դէպք մը պատահեր է։

—Զիքթէի մէջ (Եգիպտոս), շաբաթ օրը, ժանտախտ մէկ դէպք պատահեր է։

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ամերիկեան ընդհանուր հիւպատոս Պ. Տիքսըն որ Սոֆիա կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաք դարձաւ։

ԱՇԻՐԷԹՆԵՐՈՒ վարժարանը բարձրագո

ԱՌՎԵՍՏԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ամերիկայի Հայերի Ազգային Խորհրդի Նախագահ Հ. Գ. Գասպարյանի հարցազրույցը «Արշակ»-ի թղթակցի հետ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՐՑԸ

Հարցազրույցը՝ Ս. Գրիգորյանի

Հարցազրույցի հեղինակը՝ Ինչպես գնահատում եք Ամերիկայի հայ համայնքների միությունը Հայաստանի Հանրապետության հանդեպ ունեցած դիրքորոշումը, ինչպիսի՞ գործունեություն է ծավալում Ամերիկայի Հայերի Ազգային Խորհուրդը Հայաստանի Հանրապետության հանդեպ ունեցած դիրքորոշման ոլորտում, ինչպիսի՞ գործունեություն է ծավալվել Ամերիկայի Հայերի Ազգային Խորհրդի կողմից

ԲԱՐՁՐԱՀԱՅԱՑ ԱՍՏԱՆԱՎԱՆ

ՂԱՎԱՌՆՏԻՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԿԱՐԳ

ԱՅԺԱՐՅԻՆՈՒՄ

Բայց ոչ ոքեր ի տարմարս ոչ ունին ամենայն ինչ ի մեջ ամենայնի, զամենայն ինչ ի մեջ ամենայնի, զամենայն ինչ ի մեջ ամենայնի։ Զի ոչ ոք ունի զամենայն ինչս։ Զի ոչ ոք ունի զամենայն ինչս։ Զի ոչ ոք ունի զամենայն ինչս